Interpretări sociolingvistice ale unui text administrativ emis de instituții bisericești

Oliviu FELECAN, Mihaela MUNTEANU SISERMAN

La présente étude est inédite, car elle traite pour la première fois des sujets concernant les ambigüités et les possibles interprétations d'un texte administratif émis et soutenu par l'Eglise en littérature roumaine de spécialité. Ayant des prétentions normatives, le document en question devrait se caractériser par sa précision et non par la moindre ambigüité, ce qui n'est pas le cas, et, au niveau de sa réception, il devrait être interprétable. Ainsi l'autonomie universitaire est-elle violée, l'autorité d'ARACIS – en tant que facteur décidant pour la création / la fermeture de spécialisations dans l'enseignement supérieur de notre pays – est annulée; de même, les commissions de concours pour occuper tel ou tel autre poste didactique dans l'enseignement supérieur, on limite le droit d'un enseignant à monter dans la hiérarchie universitaire ou bien l'on interdit son droit d'obtention de l'habilitation à diriger des recherches, ce qui devrait exclusivement dépendre de l'activité scientifique et didactique des candidats, et non pas celui de l'obtention d'un avis de la part de l'évêque qui ne fait pas partie du système universitaire.

Mots-clés: enseignement théologique, autonomie universitaire, institutions ecclésiastiques

1. Preliminarii

Din multitudinea tipurilor de discurs religios, cel mai puțin analizat este, probabil, cel cu caracter administrativ. În studiul de față nu vom aborda raportul dintre tradiție și inovație la nivelul limbajului bisericesc actual, ci implicațiile / consecințele pe care interpretarea sa le aduce în spațiul public, în general, și în învățământul românesc, în special. În mod ideal, un atare text ar trebui să fie alcătuit astfel încît să nu lase loc niciunei interpretări, ambiguități, întrucît textul administrativ / legislativ se caracterizează prin precizie și caracter noncontradictoriu (vezi și Stoichițoiu-Ichim 2006: 56). „În concordanță cu exigențele unui text științific, conceptul de *adecvat* (subl. n.) își va subsuma altele, precum: idealul de claritate și de acuratețe, de inteligibilitate și de accesibilitate, de concizie etc., toate valorificate în conformitate cu principiile logicii și ale rațiunii" (Teleoacă 2016: 122).

Pentru analiză, vom lua în considerare cîteva paragrafe din *Protocolul cu privire la predarea disciplinei religie – cultul ortodox în învățămîntul preuniversitar și la organizarea învățămîntului teologic ortodox preuniversitar și universitar*, încheiat între Ministerul Educației Naționale, Patriarhia Română și Secretariatul de Stat pentru Culte în anul 2014.

BDD-A28337 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:16 UTC)

Ca principiu, încheierea unui astfel de protocol între instituții ale statului (e. g. un minister și un secretariat de stat) și unul dintre cultele recunoscute legal în România[1] pune Biserica Ortodoxă într-o poziție dominantă, ceea ce contravine pasajelor din Legea nr. 489/2006, privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor:

Art. 9 (1): „statul este neutru față de orice credință religioasă";

Art. 9 (2) „Cultele sînt egale în fața legii și a autorităților publice. Statul, prin autoritățile sale, nu va promova și nu va favoriza acordarea de privilegii sau crearea de discriminări față de vreun cult"[2].

Așa cum precizează Teleoacă (2016: 56), „hegemonia apare atunci cînd este accentuată tentația puterii ideologice a unei confesiuni în raport cu celelalte". Chiar dacă în învățământul preuniversitar disciplina *religie* este predată de membri mai multor culte în funcție de opțiunea elevilor, iar în sistemul universitar există facultăți, departamente sau specializări cu profil teologic aparținînd mai multor confesiuni[3], doar BOR a reușit să impună semnarea unui astfel de protocol.

Din punctul de vedere al structurii și organizării textuale, pot fi identificate elemente *generice* ale acestui tip de *acord* instituțional, indiferent de natura, statutul *părților* „contractante"/ emitenților:

a) logourile instituționale specifice fiecărei părți: stema României, cu simbolul avimorf (vulturul), drapelul tricolor;

b) numărul de înregistrare, de „ieșire", distinct pentru fiecare parte semnatară, doveditoare a girului dat de instituția în cauză;

c) reiterarea celor trei instituții semnatare, de data aceasta constituind secțiunea, chiar dacă nu sub formă menționată explicit, a Părților.

Justificarea existenței *Protocolului* de față, încadrabil în seria actelor bazate pe autoritate (v. Guia 2014: 62 ș.u.), dar fără valabilitate juridică[4], apare în *Preambul*. La nivel morfosintactic, fundamentarea încheierii acestui document interinstituțional poate fi analizată prin structuri lingvistice specifice:

- folosirea verbelor la modul gerunziu, specifice textului administrativ-juridic, cu antepunerea sintactică a structurilor gerunziale: *avînd în vedere, ținînd seama,*

[1] „Statul *român* recunoaște rolul important al Bisericii Ortodoxe Române și al celorlalte biserici și *culte* recunoscute în istoria națională a *României* și în viața societății românești…" (Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor).

[2] https://lege5.ro/Gratuit/geydamrqgy/legea-nr-489-2006-privind-libertatea-religioasa-si-regimul-general-al-cultelor.

[3] Doar în cadrul UBB din Cluj-Napoca, pe lîngă Facultatea de Teologie Ortodoxă, există Facultatea de Teologie Romano-Catolică, Facultatea de Teologie Greco-Catolică și Facultatea de Teologie Reformată.

[4] *Protocolul cu privire la predarea disciplinei religie – cultul ortodox în învățământul preuniversitar și la organizarea învățământului teologic ortodox preuniversitar și universitar*, încheiat între Ministerul Educației Naționale, Patriarhia Română și Secretariatul de stat pentru culte în anul 2014 nu are caracter de lege sau Hotărîre de guvern și, prin urmare, nefiind publicat în „Monitorul oficial", nu are nicio aplicabilitate juridică. Singura modalitate de a fi valid într-o universitate este prin asumarea și votarea sa în senatul acesteia.

BDD-A28337 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:16 UTC)

cunoscînd, luînd în considerare, apreciind, luînd aminte, observînd, structură ocupantă a primei poziții sintactice. La nivelul organizării tipografice, fiecare gerunziu (structură gerunzială) este dispus(ă) sub forma unui alineat;.

- deplasarea la sfîrșitul structurii sintactice a subiectului și a predicatului propozițional (cu topică inversă), *se încheie prezentul Protocol*, are o valoare concluzivă pentru circumstanțialele cauzale și / sau modale, antepuse.

Fundamentarea elaborării *Protocolului* este susținută și prin invocarea cadrului legal, cu putere de autoritate, a aplicării, „intrării în vigoare" a documentului analizat; sînt enumerate șase acte normative: 1) Constituția României; 2) Legea Educației Naționale nr. 1 / 2011; 3) Legea 489 / 2006, privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor; 4) Legea 53 / 2003 – Codul Muncii; 5) Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române; 6) Hotărîrea Guvernului 185/2013 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației Naționale.

Organizarea acestui tip textual presupune menționarea explicită a unor secvențializări (vezi *coeziunea* sub forma unor *titluri* (capitole)) diferite de la un document la altul, în funcție de specificitatea instituțiilor emitente, dar a căror absență poate afecta sensul global al textului, fiind generatoare de ambiguitate / ambiguități în ce privește interpretarea, aplicabilitatea acestuia: *părțile, scopul, obiectivele, misiune, durata (valabilitatea) parteneriatului, obligațiile părților* etc.

2. Analiza textului

Din perspectivă semiotică, vom urmări felul în care mesajul *Protocolului* a fost generat, codificat, transmis, decodificat și interpretat.

Obiectul *Protocolului* este exprimat, la nivel sintactic, printr-un complement de relație *cu privire la predarea disciplinei religie – cultul ortodox în învățămîntul preuniversitar și la organizarea învățămîntului teologic preuniversitar și universitar*, și nu sub forma unui capitol / a unor secvențe, paragrafe.

Cele trei capitole ale *Protocolului* cuprind doar date referitoare la predarea disciplinei religie în învățămîntul preuniversitar (Capitolul I), modul de organizare și funcționare a învățămîntului teologic preuniversitar (Capitolul al II-lea)[5] și al învățămîntului teologic ortodox universitar, celelalte secțiuni specifice acestor tipuri de documente *scopul, obiectivele, obligațiile părților* lipsind din cuprinsul *Protocolului*, ceea ce poate crea ambiguități („extensii") ale aplicabilității acestuia (uneori în mod abuziv !) și asupra altor părți („beneficiari"), care nu fac obiectul prezentului *Protocol*.

În cele ce urmează, ne vom concentra atenția asupra unor pasaje din Capitolul al III-lea: *Învățămîntul teologic ortodox universitar*.

[5] Din punctul de vedere al organizării structural semantice, considerăm că succesiunea primelor două capitole ar trebui inversată, dată fiind relația de incluziune între disciplina religie în cadrul învățămîntului preuniversitar.

BDD-A28337 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:16 UTC)

Art. 11 face referire la „facultățile de teologie ortodoxă și departamentele de teologie ortodoxă", ceea ce exclude specializările existente în departamente și facultăți diferite[6].

Cel mai discutabil articol este Art. 14: „Ocuparea unui post didactic în cadrul unei facultăți sau departament de teologie ortodoxă se face cu avizul scris (binecuvîntarea) al chiriarhului". Ambiguitatea formulării lasă mai multe posibilități de interpretare, generatoare de abuzuri (e. g. înlăturarea unui cadru didactic de la specializarea teologie ortodoxă), în funcție de calitatea umană și intelectuală a celor aflați în poziții de conducere temporar și nu în funcție de calitatea / prestația profesională / științifică a celui în cauză (a candidatului / ocupantului deja al unui post în sistemul de învățămînt universitar).

În primul rînd, Art. 14 contravine formulării de la pagina 1 a *Protocolului*, în care se stipulează că „Patriarhia Română coordonează învățămîntul teologic ortodox preuniversitar și universitar în ceea ce privește normele doctrinare (dogmatice), canonice, liturgice și morale, pentru o formare academică și spirituală calitativă a celor ce doresc să devină slujitori și misionari ai Bisericii în societate". Indiscutabil, fiecare cult are dreptul să-și selecteze personalul religios și să-l coordoneze potrivit canoanelor proprii, însă aceste atribuții trebuie să se refere exclusiv la persoanele consacrate, care provin din rîndul clerului, preoți hirotoniți ori teologi, nicidecum la toate cadrele didactice, așa cum se interpretează în unele eparhii și centre universitare[7]. Interpretarea eronată este urmarea ambiguității Art. 14 din *Protocol*, care nu lămurește dacă postul didactic este de specialitate sau se referă la discipline neteologice: limbi clasice, limbi moderne, psihopedagogie, educație fizică etc. BOR, ca instanță supremă în gestionarea problemelor ce țin de cultul majoritar din România, are căderea de a decide asupra personalului didactic teologic, dar atribuțiile ei nu pot fi extinse legal asupra tuturor cadrelor didactice, întrucît, în conformitate cu Art. 213 (11), din legea 1/2011, Legea Educației Naționale, „directorul de departament răspunde de planurile de învățămînt, de statele de funcții, de managementul cercetării și al calității, de managementul financiar al departamentului". Acest articol legislativ se regăsește, sub o formă apropiată, în toate cartele universităților din România: „Directorul de Departament și Consiliul Departamentului întocmesc statele de funcții, astfel încît norma unui cadru didactic să conțină discipline care să reflecte specializarea și / sau competențele acestuia"[8]. Mai mult, în cazul unor discipline de specialitate (limbi

[6] De exemplu, în cadrul Universității Tehnice din Cluj-Napoca, specializarea *Teologie ortodoxă pastorală* funcționează în cadrul Departamentului de Științe Socio-umane, Teologie, Arte, de la Facultatea de Litere (Centrul Universitar Nord Baia Mare). Totodată, în studiul de față, vom extrage pasaje elocvente din Carta UTCN, deoarece este instituția în care ne desfășurăm activitatea.

[7] A se vedea Solicitarea Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului către Decanatul Facultății de Litere și conducerea Centrului Universitar Nord din Baia Mare, Anexa 1.

[8] Art. 10 din Regulamentul de întocmire al statelor de funcții din Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca.

BDD-A28337 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:16 UTC)

moderne, educație fizică, informatică, discipline psihopedagogice etc.) ai căror titulari / cadre asociate aparțin, administrativ, altor departamente / facultăți „prestatoare", furnizarea acestor „servicii" către specializările / departamentele / facultățile teologice (în cazul de față, dar nu numai) se realizează prin *note de comandă*, așa cum este stipulat în *Carta universitară UTCN*: „La departamentele cu discipline la mai multe facultăţi, statele de funcţii se completează pe baza notelor de comandă, avizate de conducerea facultăţii (Art. 154, alin. e), p. 20).

În acest sens, specialiști din domeniul dreptului administrativ vorbesc despre „**gradul de întindere a efectelor juridice**" sau a „**determinabilității persoanelor cărora li se aplică", cu referire la un act normativ:**

„Actul normativ are o aplicabilitate generală, asupra unui număr nedeterminat de persoane [...], pe cînd cel individual își produce efectele față de un număr restrîns și determinat / determinabil de beneficiari, o manifestare de voință care creează, modifică sau stinge drepturi și obligații în beneficiul sau în sarcina destinatarilor săi" (Cliza 2017).

Astfel, atît în cazul *Protocolului,* cît și în cel al *Solicitării privind avizul cultului* nu se poate vorbi de efecte *erga omnes*, aplicabile fără excepție (în cazul de față, întregului corp profesoral), ci asupra unei / (unui grup de) persoane. Citäm, pentru exemplificare, o decizie a Înaltei Curți de Casație și Justiție privind taxonomia unor acte cu caracter normativ:

„Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a hotărît că distincţia între actele administrative individuale şi cele normative se realizează în funcţie de întinderea efectelor juridice pe care le produc. Astfel, actele administrative normative conţin reglementări cu caracter general, impersonale, care produc efecte *erga omnes,* în timp ce actele individuale produc efecte, de regulă, faţă de o persoană, sau uneori faţă de mai multe persoane, nominalizate expres în conţinutul acestor acte" (Cioroabă 2013).

Formularea actuală din *Protocol* lasă deschisă interpretarea prin care chiriarhul deține drept de veto asupra personalului didactic, este abilitat să dea aviz scris fără să facă parte din structurile universității, fără să aibă studii de specialitate sau autoritate asupra personalului didactic laic. Invocarea unui episcop din afara sistemului educațional ca ultim factor decident reflectă ingerința reprezentanților din conducerea clerului ortodox în structurile interne ale unei instituții publice eminamente laice (universitate de cercetare avansată și de educație), subminînd nu doar credibilitatea și profesionalismul comisiei care a validat un concurs pe un post didactic laic, cuprinzînd ore de *Limbi clasice* sau *moderne*, ci și autoritatea conducerii Universității: Rector, Consiliu de administrație, Senat. O comisie de concurs instituită legal poate fi singura în măsură să selecteze personalul didactic neconfesional strict pe criterii didactice și științifice[9], fără a ține cont de confesiune

[9] „Apartenenţa religioasă şi opţiunile politice, în spaţiul universitar laic, este o problemă privată a membrilor comunităţii academice. Ele nu pot să fie impuse altora, prin abuz de putere şi autoritate"

BDD-A28337 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:16 UTC)

sau de relația particulară cu structurile religioase din localitatea în care își au sediile universitatea și episcopia. Selecția cadrelor didactice care predau materii „laice" făcută de către un cleric din afara instituției contravine flagrant oricărei carte universitare. Vom exemplifica cu Art. 8 din *Carta UTCN*: „**În UTCN nu sînt admise discriminări pe criterii de** vîrstă, etnie, sex, origine socială, **orientare** politică sau **religioasă** sau alte tipuri de discriminare" (subl. n.). „Universitatea este un spaţiu liber de ingerinţe, presiuni şi **constrîngeri** politice, r**eligioase** (subl. n.) şi de putere economică, exceptînd constrîngerile de natură ştiinţifică, legală şi etică. Membrii universităţii sînt protejaţi faţă de cenzură, manipulări, persecuţii, în condiţiile respectării standardelor ştiinţifice şi responsabilităţilor profesionale. Orice membru al comunităţii universitare trebuie să evite lezarea libertăţii celorlalţi, pe baza respectului pentru diferenţe" (Carta UTCN, p. 40).

Imixtiunea Bisericii în problemele învățământului de stat, laic este inacceptabilă, deoarece nu aceasta este ordonator principal de credite. O episcopie nu-și asumă cheltuielile materiale – salariale, de întreținere, plata dosarelor de (re)acreditare etc. –, prin urmare nu poate decide probleme didactice din interiorul unei alte instituții, care se bucură prin lege de autonomie universitară, avînd regulamente proprii, votate de membrii senatului universitar. S-ar încălca, astfel, Legea Educației Naționale, Codul Muncii, carta universităților. Invocarea *Protocolului* în instituțiile de învățământ superior nu are niciun temei fără ca acesta să fi fost discutat în Consiliul de administrație și adoptat de senatul universității.

O altă interpretare posibilă a Art. 14 se referă la „ocuparea unui post didactic". Pot exista cadre didactice care au predat discipline neteologice la specializarea Teologie ortodoxă încă dinaintea apariției *Protocolulu*i în anul 2014. În astfel de situații, nu se pune problema ocupării unui post prin concurs, ci a păstrării unor ore (= fracțiune de post) pentru care respectivele cadre didactice au calificarea / expertiza necesară și au susținut concurs pe post în temeiul legii. Cererea unui aviz din partea chiriarhului pentru a-și putea desfășura activitatea didactică sau pentru promovarea pe un post este o ingerință în problemele didactice ale universității (configurarea normei și a statelor de funcții), de selecție / interdicție a personalului didactic care nu provine din rîndul teologilor sau al preoților, fapt ilegal și intolerabil în contextul învățământului românesc de stat, laicizat. O dovadă în plus este prevederea, preluată tot din *Carta UTCN,* privitoare la valorile promovate în instituția de învățământ: „Valorile promovate în universitate sînt: libertatea academică, adevărul, autonomia personală, dreptatea și echitatea, meritul, profesionalismul, onestitatea și corectitudinea intelectuală, transparența, respectul și toleranța, responsabilitatea, integritatea morală, armonizarea interesului individual cu cel colectiv, alinierea la cerințele învățământului și cercetării din aria comunității europene, în contextul regulamentelor și legilor în vigoare" (p. 40).

(Carta UTCN, p. 42, v. https://www.utcluj.ro/media/page_document/245/Carta_UTCN_actualizata_24aprilie2015.pdf).

BDD-A28337 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:16 UTC)

Toate acestea sînt anulate printr-o interpretare tendențioasă a *Protocolului* (vezi ambiguitatea articolului 14: „Ocuparea unui post didactic" poate fi făcută de un preot sau de un laic, postul poate cuprinde materii teologice sau discipline laice).

„În studiile de specialitate, se pune semnul egalității între *emitent* și *codificator*, respectiv între *receptor* și *decodificator*. Textul catihetic ilustrează o situație particulară: emițătorul este cel care codifică, dar și cel care decodifică conținutul comunicat; scopul său, formulat explicit și corespunzînd pe deplin obiectivului unui discurs didactic, este acela de a transmite într-un mod cît mai inteligibil / accesibil, în ultimă instanță adecvat, mesajul respectiv" (Teleoacă 2016: 120). În cazul unor texte emise de foruri bisericești, dar ai căror receptori nu sînt întotdeauna și emițătorii mesajului (*i. e.* cadre didactice neteologice, „profane") trebuie făcută net distincția între cele două instanțe ale mesajului verbal. Mai exact, reprezentanții Bisericii interpretează textul emis de aceeași instituție conform bunului plac. Limbajul religios ar trebui să fie ori „sever și riguros cenzurat de respectul față de dogma creștină" (Țâra 2009: 58), ori să se bucure de „o anumită libertate de expresie în raport cu celelalte scrieri bisericești" (în predici, de exemplu), dar nicidecum să fie ambiguu, interpretabil, mai ales în documente normative cu caracter administrativ.

Cît despre dreapta judecată a unui chiriarh, redăm un episod din perioada interbelică, invocat de Ioan I. Ică jr.: Nichifor Crainic „povestește că, înaintea concursului pentru ocuparea posturilor în noua facultate [din Chișinău], l-a văzut episcopul Rîmnicului, care trebuia să fie președintele comisiei în 1928, și i-a spus: Dumneata aici?! Neam de neamul tău nu ai să ajungi tu profesor cîtă vreme sînt eu episcop. Și, totuși, a ajuns. Pentru că episcopul a fost șef de comisie numai la partea teologică. Dar fiind o facultate de teologie-litere, a avut și o comisie de profesori laici. Iar el a ajuns profesor de teologie cu binecuvîntarea profesorilor laici. […] Deci intelectualii l-au vrut pe Nichifor Crainic profesor, iar cursul lui Nichifor Crainic a fost un curs de literatură: Istoria literaturii creștine religioase moderne" (Ică 2015: 18). Nu contestă nimeni că episcopul este, în sens etimologic, supraveghetorul dreptei credințe dintr-o eparhie, dar ingerința sa în învățămîntul de stat, asupra disciplinelor și a cadrelor didactice laice, reprezintă o mutilare a autonomiei universitare, o gravă hegemonie, „scuzabilă", la rigoare, în baza aplicării virtuții ascultării, însă care nu are nimic a face cu spiritul umanist promovat de multe secole încoace în universitățile laice.

Totodată, limbajul utilizat de autoritățile eparhiale în context universitar este cu totul impropriu, neadecvat spiritului academic și, de ce nu, demnității umane. Vom lua ca model cererea trimisă de Episcopia Ortodoxă Română a Maramureşului și Sătmarului, prin intermediul decanatului Facultății de Litere, adresată, inițial, persoanelor considerate indezirabile, cu intenția de a le înlătura din schema didactică a specializărilor teologice de nivel licență și masterat: a se vedea Anexa 2. Se pornește de la premisa că un cadru didactic este absolvent al unei facultăți de teologie, ceea ce este *a priori* greșit. Ambiguitatea textului emis de forul bisericesc

BDD-A28337 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:16 UTC)

este cu atît mai mare, cu cît solicitarea adresată unui profesor care nu predă religie conduce la două posibile interpretări: (i) cel care trebuie să ceară „arhiereasca binecuvîntare" se declară formal și eronat absolvent de teologie, specialitatea acestuia fiind cu totul alta; (ii) în cazul predării limbilor străine, de exemplu, cadrul didactic trebuie / ar trebui să fie exclusiv absolvent de dublă specializare *Teologie – limbă străină* (specializare existentă, pînă la un moment dat, în sistemul universitar românesc pînă la apariția monospecializărilor (Bologna). În acest ultim caz, constrîngerea impusă de diploma deținută (facultatea absolvită) ar aduce prejudicii absolvenților exclusiv de studii filologice, prin restricționarea încadrării / predării limbilor străine (fapt încadrabil, și de data aceasta, în abuz, prin încălcarea Codului Muncii)[10]. *Mutatis mutandis,* efectele create de ambiguitatea textului s-ar putea astfel extinde asupra întregului corp profesoral care predă diferite discipline în cadrul specializărilor teologice, astfel încît una dintre condițiile care trebuie îndeplinite să o constituie aceea de a fi, în mod obligatoriu, și absolvent de teologie – ortodoxă –, condiție imposibil de îndeplinit, avînd în vedere posibilitățile restrînse ale dublelor specializări, în care una dintre direcțiile de studiu să fie teologia, iar cealaltă, educația fizică, psihopedagogia, informatica (!). Dacă teologii au absolvit specializări din cadrul facultăților de teologie, cadrele didactice laice pot fi absolvente ale unor facultăți de litere, istorie, psihopedagogie, educație fizică și sport etc. Inadecvarea textului emis de episcopia mai sus-pomenită este vizibilă și în continuare: facultatea, respectiv specializarea nu este „din loc" (*sic*!), ci face parte din cadrul unei universități, la fel cum anul universitar este confundat cu „anul școlar", iar formula de încheiere aduce atingere demnității umane: „vă sărut dreapta". Acest tip de exprimare obedientă poate fi acceptat în interiorul Bisericii, dar nicidecum în relația dintre cadre didactice universitare aparținînd corpului profesoral laic (care pot aparține oricărui alt cult sau să-și decline vreo opțiune religioasă) și chiriarhi. Obligarea unui laic să „sărute dreapta" unui bărbat este interpretabilă drept o umilință, intimidare, exploatare, pe de o parte, și abuz de putere și de autoritate, pe de altă parte.

3. Concluzii

Considerăm că *Protocolul cu privire la predarea disciplinei religie – cultul ortodox în învățămîntul preuniversitar și la organizarea învățămîntului teologic ortodox preuniversitar și universitar*, încheiat între Ministerul Educației Naționale, Patriarhia Română și Secretariatul de Stat pentru Culte în anul 2014, nu este valid juridic și are prevederi contrare cadrului legislativ românesc. Se încalcă autonomia universitară, se anulează autoritatea ARACIS – ca factor decident pentru înființarea / desființarea unor specializări din învățămîntul superior din țara noastră –, se nesocotesc comisiile de concurs pentru ocuparea posturilor didactice, se limitează

[10] De altfel, este și interpretarea dată textului solicitării avizului cultului de către un profesor filolog de la o universitate din țară.

BDD-A28337 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:16 UTC)

dreptul de a promova pe un post sau de a susține abilitarea, care ar trebui să depindă exclusiv de activitatea științifică și didactică a candidaților, nu de obținerea unui aviz din partea unui episcop care nu face parte din sistemul universitar.

Anumite paragrafe din text lasă posibilitatea interpretărilor subiective, ceea ce este cu totul neadecvat unui text cu pretins caracter juridic. În cazul unor diferende privind aplicabilitatea prin extinderea acestuia și la alte categorii profesionale care nu fac obiectul predării religiei în sistemul de învățământ preuniversitar sau universitar, instituțiile îndreptățite a dezambiguiza posibilele interpretări eronate (MEN, Secretariatul de Stat pentru Culte) potențează ambiguitatea prin invocarea altor acte normative, creînd astfel amplificarea „în cascadă" a efectelor *Protocolului*: autonomia universitară, Legea privind regimul cultelor.

Bibliografie:

Guia, Sorin 2014. *Discursul religios. Structuri și tipuri*, Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza".

Cioroabă, Corina, 2013, „ÎCCJ. Act adminstrativ individual vs. act administrativ normativ", disponibil on line la adresa URL: https://www.juridice.ro/290762/iccj-act-adminstrativ-individual-vs-act-administrativ-normativ.html

Cliza, Marta-Claudia, 2017, „Aspecte teoretice și practice privind calificarea corectă a unui act administrativ. Regulamentele emise de C.N.V.M. pentru remunerarea membrilor și a personalului propriu", 2017, disponibil online la adresa URL: https://www.juridice.ro/491900/aspecte-teoretice-si-practice-privind-calificarea-corecta-unui-act-administrativ-regulamentele-emise-de-c-n-v-m-pentru-remunerarea-membrilor-si-personalului-propriu.html

Ică jr, Ioan I. 2015. *Cuvîntul, tăcerea și carnea*, în revista „Text și discurs religios", vol. VII, 2015, p. 13-22 (http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A21014/pdf).

Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2006. *Semiotica discursului juridic*, București: Editura Universității din București.

Teleoacă, Dana-Luminița 2016. *Semiotica discursului religios. Probleme de poetică, stilistică și retorică*, București: Editura Universității din București.

Țâra, Vasile 2009. *Discursul religios, model şi normă de exprimare îngrijită în epoca veche*, în revista „Text și discurs religios", vol. 1, p. 57-64 (http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A6/pdf).

Cadru legislativ/ normativ:

https://lege5.ro/Gratuit/geydamrqgy/legea-nr-489-2006-privind-libertatea-religioasa-si-regimul-general-al-cultelor

http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/21404

https://www.utcluj.ro/media/page_document/245/Carta_UTCN_actualizata_24aprilie2015.pdf

Anexa 1. Solicitarea Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului către Decanatul Facultății de Litere și conducerea Centrului Universitar Nord din Baia Mare.

BDD-A28337 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:16 UTC)

Anexa 2. Cererea trimisă de Episcopia Ortodoxă Română a Maramureşului și Sătmarului, prin intermediul decanatului Facultății de Litere, pentru obținerea binecuvîntării.

BDD-A28337 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:16 UTC)

PATRIARHIA ROMÂNĂ
MITROPOLIA CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI
EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMARULUI
Baia Mare, Str. Avram Iancu Nr. 5;

ANEXA 1

CANCELARIA EPARHIALĂ
Nr. 3038/06.09.2017

Către,

Decanatul Facultății de Litere
și conducerea Centrului Universitar Nord din Baia Mare

Prin prezenta rugăm toate cadrele didactice universitare titulare şi asociate din Centrul Universitar Nord, Baia Mare, să facă dovada obținerii binecuvântării arhiereşti pentru susținerea de cursuri şi seminarii în Domeniul Teologie Ortodoxă. Solicitarea vine în conformitate cu prevederile Protocolului cu nr. 9217/29.05.2014 încheiat între Patriarhia Română şi Secretariatul de Stat pentru Culte şi cu cerințele noi în vigoare ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Emitem actuala solicitare spre înştiințare coordonatorului Domeniului de Teologie Ortodoxă, Decanatului Facultății de Litere şi conducerii Centrului Universitar Nord din Baia Mare.

IUSTIN
Episcopul Maramureșului și Sătmarului

Arhid. IONUȚ TODORCA
Secretar Eparhial

BDD-A28337 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:16 UTC)

EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
A MARAMUREŞULUI ŞI SĂTMARULUI

Nr. înregistrare ……/……

Preasfinția Voastră,

Subsemnata(ul)……

domiciliat(ă) în loc. ……,

strada…… jud.....

absolvent(ă) al Facultăţii de Teologie – (specializarea) .....

din loc ....., promoţia ....., având vechime și experiență în învățământ: ..... ani, ***Vă rog să binevoiţi a-mi acorda binecuvântarea arhierească*** *pentru susținerea de cursuri și seminarii în cadrul Domeniului de Teologie Justinian Arhiepiscopul, Facultatea de Litere, Centrul Universitar Nord din Baia Mare, pentru anul școlar 2017-2018.*

În speranţa primirii arhiereştii binecuvântări,
Vă mulţumesc şi vă sărut dreapta.

Data : *Semnătura:*

Nr telefon: fix …… mobil ……

e-mail: ……

Preasfinţiei Sale,
Preasfinţitului Părinte
J U S T I N - Episcopul Maramureşului şi Sătmarului

BDD-A28337 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 16:08:16 UTC)